Nog eens over mestkevers

door

C. DE JONG

Naar aanleiding van het artikel van den Heer T. O. van Kregten (E. B., 1944 No. 256, p. 162) over *Geotrupes stercorosus* Scriba en de drukproef van mijn artikel over *Scarabaeus sacer* L. (zie dit nummer, p. 268) vestigde de Heer J. de Wilde mijn aandacht op de waarnemingen van J. H. Fabre bij *Bolbocerus*, welke hij kende uit de bewerking daarvan door G. H. Prinsen Geerligs (Zeden en Gewoonten der Insecten, s.d., pp. 138—140). De naam van het dier blijkt in genoemd werkje fout gespeld te zijn, bij de oudere auteurs vindt men *Bolboceras* Stephens en *Bulbocerus* Heer. Fabre schrijft zelf (1901, Souv. Ent., vol. 7, p. 380) *Bolboceras Gallicus*. Tegenwoordig is de naam van het dier *Bolbelasmus gallicus* (Muls.). Deze soort komt voor in Noord Spanje en Zuid Frankrijk. Het is een nachtdier, dat leeft van plantaardige voeding, in casu een soort wilde truffels, Hydnocistus arenaria Tul., welke het dier op de één of andere manier (Fabre denkt aan een bijzonder ontwikkelden, doch zeer eenzijdigen reukzin) in de diepte kan waarnemen. Hij graaft er dan een vertikale gang naar toe, nuttigt de truffel, komt weer boven en zoekt een volgende. ♂ en ♀ doen dat op dezelfde manier. Ze verhuizen dus steeds, op zoek naar voedsel, en zoodoende vindt men een groot aantal leege gangen en af en toe slechts één, waarin een kever bezig is zijn maaltijd te nuttigen. Fabre nam met deze soort eenige proeven ten einde omtrent den reukzin dezer dieren iets te weten te komen. Ons interesseert het geval echter, omdat er een zekere convergentie is met de gedragingen van de beide bovengenoemde andere gravers, en m.i. ook met vele andere vertegenwoordigers van deze groep.

Hoewel ik over weinig verdere gegevens betreffende dezen kever beschik, ben ik geneigd, hem, wat zijn gedrag betreft en vergeleken met de beide anderen, als primitief te beschouwen. Hij zoekt een onderaardsche prooi, de truffel, graaft er een gang naar toe, nuttigt zijn maaltijd, komt weer boven, en deze handeling herhaalt zich vele malen. Dit dier heeft een zoodanige aanpassing, dat het zijn prooi kan localiseeren onder de oppervlakte. (Een meer primitief stadium zou kunnen zijn een soort, welke min of meer in het wilde weg graaft in een bodem, welke voor hem iets eetbaars oplevert). Men zou dan *Geotrupes stercorosus* kunnen zien als een van het vorige afgeleid stadium, nl. als een dier, dat zou willen leven, zooals *Bolbelasmus gallicus*, d.w.z. onder in een gang truffels eten, maar waarbij zich de moeilijkheid voor doet, dat er òf geen truffels zijn, òf dat hij ze niet kan vinden. Als vervangingsmiddel brengt hij nu stukjes van een ander soort zwam, Russula lepida Fr., in zijn gang, eet ze daar op en haalt telkens nieuwe, zooals de Heer Van Kregten dat waarnam.

De kevers, welke mestballetjes in hun gang meenemen en die, welke zichzelf met een mestbal begraven om daarvan op hun gemak te kunnen gaan eten, kan men nu weer als een bijzondere vorm van den vorigen toestand beschouwen, waarbij de mest, die voor een belangrijk deel uit bacteriën bestaat en hierdoor aan de andere lagere planten verwant is, de plaats van de truffels en Russula's inneemt.

Oorspronkelijke literatuur:

J. H. Fabre, 1901, Souvenirs entomologiques, vol. 7, p. 380, ff.
————, 1907, „ „ , vol. 10, p. 305.

Leiderdorp, Acacialaan 18. 19 November 1944.

Boekbespreking

door

H. ENGEL.

J. Stuldreher-Nienhuis, *Verborgen Paradijzen. Het leven en de Werken van Maria Sibylla Merian*, 1647—1717. Arnhem, Van Loghum Slaterus' Uitgeversmaatschappij N.V., in 't jaar MCMXLIV, 182 blz., 7 zwarte en 24 gekleurde platen en een genealogische tabel. Prijs gebonden f 14.75.

Dit fraai uitgegeven werk is een monument voor een der eerste vrouwelijke entomologen, die, zoo geen Nederlandsche van geboorte, dan toch in Nederland en dóór Nederland den roem vond, die haar, reeds tijdens haar leven en ook later immer, weer zoo terecht is toegemeten.